

Raad voor de rechtshandhaving

De Staat van de rechtshandhaving 2015

Inleiding

Op grond van artikel 33 van de Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving brengt de Raad voor de rechtshandhaving (hierna: de Raad), jaarlijks een verslag uit naar aanleiding van zijn werkzaamheden in het voorgaande jaar.

De Raad heeft de afgelopen jaren ten aanzien van alle inspectiegebieden zowel beschrijvend als toetsend onderzoek verricht teneinde de organisatie van de justitiële keten inzichtelijk te maken en vast te stellen in hoeverre de justitiële organisaties voldoen aan de gestelde normen. De Raad heeft geconstateerd dat de meeste van deze organisaties nog niet aan de voorgenomen structuur voldeden maar dat zij geleidelijk de (inrichtings)plannen implementeerden. De Raad heeft in het uit het jaar 2012 daterende inspectierapport opsporingsproces aanbevolen om het inrichtingsplan van het korps te implementeren en de Raad heeft later met genoegen kennis genomen van het feit dat het korps tot uitvoering van het inrichtingsplan is overgegaan.

De Raad heeft vorig jaar gemeld dat het noodzakelijk is dat de Landsrecherche Curaçao hier te lande op korte termijn zou worden versterkt. Helaas heeft de Raad geen noemenswaardige vorderingen geconstateerd binnen de organisatie van de Landsrecherche in vergelijking tot de situatie van vorig jaar. De Raad heeft vernomen dat tot nu toe het ontbreken van de nieuwe politieregeling als een knelpunt wordt ervaren. Het ambtelijke standpunt was kennelijk dat de politieregeling op de negatieve lijst was opgenomen waardoor een grondslag voor de instelling van de Landsrecherche zou ontbreken. De Raad acht dat het vorenstaande geen belemmering zou moeten vormen voor de verdere ontwikkeling van de Landsrecherche. De Staatsregeling van Curaçao bepaalt dat ministeries bij landsbesluit worden ingesteld. Dit kan zoals eerder door de Raad van State is aangegeven ook als basis dienen voor wijzing van ambtelijke organisatiestructuren. De Raad hoopt dat de in de praktijk door het bestuur veronderstelde belemmeringen de verdere ontwikkeling van de landsrecherche niet in de weg staan.

Het inrichtingsplan van het Openbaar Ministerie is grotendeels geïmplementeerd, alhoewel de Raad ook daarbij enige tekortkomingen heeft geconstateerd die tot concrete aanbevelingen hebben geleid. De Raad heeft met genoegen geconstateerd dat het beleid van het Openbaar Ministerie transparanter is geworden door het publiceren van richtlijnen en het gevoerde PR-beleid. De Raad meent verder dat de ambtelijke ondersteuning aan de Minister van Justitie moet worden versterkt teneinde vanuit de ministeriele verantwoordelijkheid richting te kunnen geven aan het algemene opsporings- en vervolgingsbeleid.

Ook bij de overige organisatieonderdelen in de justitiële keten, waaronder de SDDK, de Jeugdreclassering, de JJIC en de Reclassering, constateerde de Raad dat deze organisaties met de implementatie van de inrichtingsplannen zijn aangevangen. De Raad verricht thans ten aanzien van de Jeugdreclassering een vervolgonderzoek om te kunnen vaststellen in hoeverre de eerdere aanbevelingen van de Raad zijn opgevolgd.

De Raad hanteert als toetsingskader bij zijn onderzoeken bij vrijheidsbenemende instellingen de CPT normen. Hierbij betreft de Raad ook de aanbevelingen van het CPT om na te gaan of de instellingen vorderingen hebben gemaakt. De Raad zal binnenkort een aantal rapporten uitbrengen waarin de

bevindingen van de Raad hieromtrent worden toegelicht en waar de Raad voorzover mogelijk enige aanbevelingen zal doen.

De Raad constateerde eveneens dat een aantal van deze inrichtingsplannen te ambitieus waren gelet op de beperkte financiële mogelijkheden van Curaçao. De Raad acht het dan ook van belang om bij een eventuele heroverweging van deze plannen meer rekening te houden met de financiële beperkingen van Curaçao.

De Raad constateerde vorig jaar in vrijwel alle onderzoeken dat er nog sprake is van een achterstand in de informatiepositie en het digitaliseringsproces. De Raad acht het van wezenlijk belang voor de justitiële organisaties die op basis van betrouwbare informatie moeten functioneren dat zij over actuele relevante gegevens kunnen beschikken. De Raad heeft recentelijk een onderzoek gedaan naar de uitwisseling van politiegegevens binnen het koninkrijk om te kunnen vaststellen of de voor de uitwisseling gestelde normen in acht worden genomen. Dit heeft geresulteerd in een rapport, dat recentelijk zal worden gepubliceerd. Aansluitend daarop heeft de Raad een onderzoek opgestart betreffende de informatiepositie van de opsporingsdiensten in Curaçao. Het doel hiervan is om een bijdrage te leveren aan de verdere verbetering van de informatiepositie van de opsporingsorganisaties in Curaçao. Informatiegerichte opsporing is immers volledig afhankelijk van de informatiepositie van de opsporingsorganisaties.

Het is de Raad voorts gebleken dat de samenwerking binnen de justitiële keten dient te worden verbeterd. Er ontbreken samenwerkingsafspraken en bestaande samenwerkingsafspraken worden onvoldoende nageleefd danwel ontbreken.

Er is wel een bewustwordingsproces binnen de justitiële keten om de samenwerkingsverbanden te versterken. In dit kader kan het project “Tur Wowo Riba Bo” worden genoemd. De Raad juicht deze ontwikkeling toe, met name gezien het feit dat intensievere samenwerking onontbeerlijk is voor de handhaving van de rechtsorde. De samenwerking moet niet uitsluitend beperkt worden tot (semi) publiekrechtelijke instellingen maar ook de samenwerking met particuliere instellingen moet worden geïntensiveerd.

Het is de Raad echter gebleken dat de achterstand in opleidingen en expertise vrijwel gelijk is gebleven. Dit ervaart de Raad als een zorgpunt aangezien voor de kwaliteitsverbetering binnen de justitiële keten de personele capaciteit en kwaliteit absolute voorwaarden vormen. De Raad heeft eerder aanbevolen om in deze aspecten te blijven investeren en hoopt op korte termijn vorderingen hierin te mogen constateren.

Hieronder volgt een overzicht van de in het jaar 2015 verrichte inspectieonderzoeken:

In 2015 heeft de Raad 7 inspecties uitgevoerd op Curaçao.
In deze onderzoeken kwam de Raad tot de volgende aanbevelingen:

Curaçao

- Veiligheid binnen het gevangeniswezen;
- Politiecellen;
- Vervolgings- en Sepotbeleid;
- Aanpak van de bestrijding van Atrako's;
- Preventie Jeugdcriminaliteit;
- Brasamj;
- Uitwisseling van politie- en justitiële gegevens in het Koninkrijk.

Veiligheid binnen de gevangeniswezen

Naar aanleiding van eerdere bevindingen in inspectieonderzoeken van de Raad omtrent het gevangeniswezen heeft de Raad besloten om onderzoek te verrichten naar de veiligheid binnen de gevangeniswezen. De Raad heeft zowel onderzoek gedaan naar de veiligheid van gedetineerden als de veiligheid van het personeel.

Politiecellen

In Curaçao is de laatste jaren de bejegening van politiearrestanten steeds een punt van zorg geweest die tot verschillende onderzoeken heeft geleid. Naar aanleiding hiervan zijn er verschillende vormen van toezicht in het leven geroepen. Als norm in de bejegening worden stringente (internationale) regels gesteld.

De Raad heeft op grond van het bovenstaande onderzoek verricht.

Vervolgings- en Sepotbeleid OM

Aan de vervolgings- en sepotbeslissingen dienen twee componenten ten grondslag te liggen, namelijk de haalbaarheids- en opportuniteitscomponent.

De Raad heeft nagegaan of de vervolgings- en sepotbeslissingen voldoen aan bovengenoemde componenten. Voor wat betreft de haalbaarheid van de zaak toetst het Openbaar Ministerie in de praktijk een zaak aan zijn juridische merites. De officier van justitie toetst bijvoorbeeld of er voldoende bewijs is voor de zaak. Indien er sprake is van onvoldoende bewijs zal de officier de zaak seponeren wegens onvoldoende bewijs (bewijssepot). De sepotgronden worden in PRIEM geregistreerd waardoor de leiding van het OM die gegevens als sturingsinformatie kan hanteren.

Het onderzoek van de Raad is tevens gericht op de beantwoording van de vraag of de criteria die ten grondslag liggen aan de vervolging consequent worden toegepast. Zowel de betrokken officier van justitie als de parketsecretaris zijn doorgaans betrokken bij de besluitvorming. Mede op voorstel van een parketsecretaris beslist de officier of een zaak aan de rechter wordt voorgelegd. De vervolgingsbeslissingen worden genomen aan de hand van de haalbaarheids- en opportuniteitscomponent, maar de nadere toetsingscriteria zijn niet voor derden bekend.

Aanpak van de bestrijding van Atrako's

De Raad is in zijn algemeen verheugd over de wijze waarop de bestrijding van atrako's in Curaçao wordt uitgevoerd. Er is voldoende aandacht bij het OM en het korps voor dit thema. Uit onderzoek blijkt dat het korps de borging van het onderzoeksthema atrako helder en transparant heeft beschreven in het inrichtingsplan. Er is een team speciaal belast met dit themaonderzoek. Er is structuur in dit team aangebracht waarbij de taken worden verdeeld tussen een sub team intake, een sub team tactiek en een sub team projectonderzoeken. Hierdoor is een duidelijke en meer gerichte wijze van sturing gecreëerd. Het Openbaar Ministerie is tevreden met de kwaliteit van de onderzoeken. Het Openbaar Ministerie en het korps hebben samen met andere partners in de keten krachten gebundeld om preventief op te treden tegen het fenomeen. Daarnaast heeft het Openbaar Ministerie verschillende projecten opgesteld waaraan sociale partners participeren om voornamelijk jeugdigen op het juiste pad te houden. In de uitvoering van de onderzoeken is echter verbetering geboden. Door gebrek aan voldoende personeel bij de info desk worden geen projectvoorstellen ingediend bij het atrakoteam.

Preventie van jeugdcriminaliteit

Het onderzoek toont aan dat de preventie van jeugdcriminaliteit niet uitsluitend de taak is van instanties en organisaties binnen de justitie. In de praktijk blijkt dat er een breed scala aan instanties en organisaties verdeeld over de zorg, hulp en onderwijssector betrokken zijn bij de preventie van Jeugdcriminaliteit. Ook is komen vast te staan dat er verschillende niveaus zijn van zorg en preventie. In de praktijk zijn er weinig organisaties die actief betrokken zijn bij het signaleren van risico jongeren. In de meeste gevallen worden de jongeren bij de instanties aangemeld, nadat zij door scholen, het KPC en door de ouders of familieleden zijn gesignaleerd. Samenwerking is daarom essentieel om potentiële risicjongeren in een vroeg stadium te identificeren, op te vangen en te begeleiden. De samenwerking binnen het Veiligheidshuis van de AJC en het project "Tur Wowo Riba Bo" van het OM wordt door alle ketenpartners als positief ervaren, alhoewel de lange termijn resultaten nog niet zichtbaar zijn.

Tenslotte is het van belang om zo spoedig mogelijk te komen tot het formaliseren van het concept Landsbesluit HALT, waarmee de AJC de wettelijke grondslag en mogelijkheid krijgt voor een alternatieve buitengerechtelijke afdoeningsmodaliteit.

De behandeling van personen met psychiatrische stoornissen en verslavingsproblematiek in de strafrechtsketen (Curaçao: Brasami)

De Raad heeft dit onderzoek verricht uit de overtuiging dat de reclassering van deze personen op een

verantwoorde wijze moet worden uitgevoerd. Dit reduceert de kans op recidive en verhoogt uiteindelijk de veiligheid van de gemeenschap. Brasami spant zich in om het doel van de organisatie te verwezenlijken. De organisatie beschikt over gekwalificeerd en ervaren personeel en maakt daarnaast gebruik van de diensten van externe professionals. Er is structuur in de wijze waarop de cliënten worden behandeld. Door het gebrek aan een meer actieve rol van het ministerie van justitie worden een paar essentiële verbeterpunten niet doorgevoerd. Een aantal kritische functies moeten opgevuld worden, er is gebrek aan voldoende financiën, er moeten regels met betrekking tot de bejegening worden vastgesteld en voor een adequate huisvesting worden zorggedragen.

Uitwisseling van politie- en justitiële gegevens in het Koninkrijk

In vorengenoemd onderzoek concludeert de Raad dat ondanks dat de Rijkswet politie een verplichting aan de betrokken politiekorpsen oplegt om politiegegevens uit te wisselen indien dat noodzakelijk is, dit door de korpsen als vrijblijvend wordt gezien. Ook ontbreekt nog steeds een wettelijke grondslag voor de onderlinge regeling tussen Curaçao, Sint Maarten en Nederland betreffende de verwerking van politiegegevens in Curaçao. Bij geen enkele van de geïnspecteerde organisaties is het informatieuitwisselingsproces beschreven. Dit wordt door de Raad als een groot gemis beschouwd. De diverse wettelijke en internationale normen en voorwaarden voor de verwerking van politiegegevens worden helaas niet door alle organisaties consequent en nauwkeurig toegepast.

De Raad voor de rechtshandhaving,

mr. F.E. Richards, voorzitter
mr. G.H.E. Camelia,
mr. T.P.L. Bot